

ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

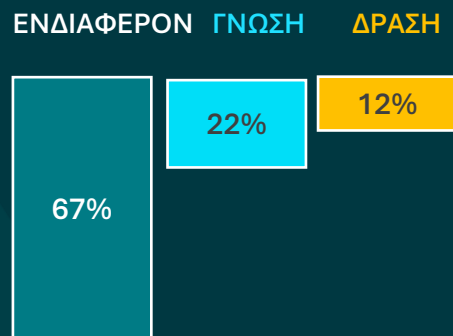
Ειδικό Θέμα:
ESG στρατηγικές

Αποκωδικοποιώντας τα οφέλη ESG δράσεων για τις μικρές επιχειρήσεις

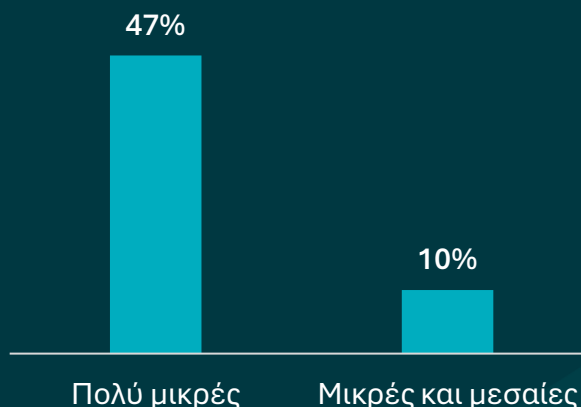
Σχετικά χαμηλή η διείσδυση του ESG στις ΜμΕ, αλλά υψηλό το ενδιαφέρον

Εξοικείωση ΜμΕ με ESG πρακτικές (% ΜμΕ)

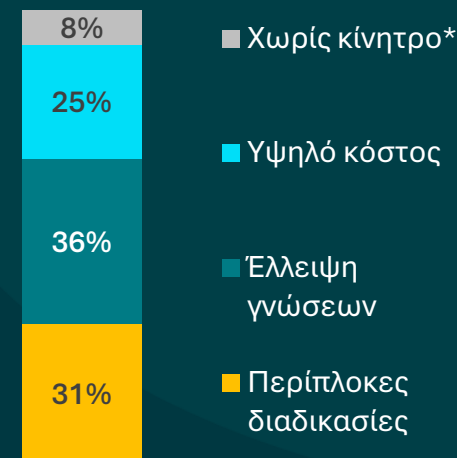
Μετρήσιμα οφέλη διαπιστώνουν οι επιχειρήσεις από τις ESG δράσεις τους, δίνοντας κίνητρο περαιτέρω ενεργειών

Οφέλη ESG στην κερδοφορία (% ΜμΕ με ESG)

Οι μεταρρυθμιστικές αλλαγές στην ΕΕ ευθυγραμμίζονται με τα υφιστάμενα εμπόδια, ξεκλειδώνοντας δυναμική

Κύρια εμπόδια για ESG δράσεις (% ΜμΕ χωρίς ESG)

Σύνοψη

- Ενώ η πολιτική των ΗΠΑ φαίνεται να απομακρύνεται σταδιακά από αρχές σχετικά με ESG, **η Ευρώπη** παραμένει προσηλωμένη στην προώθησή τους στο επιχειρείν. Μάλιστα με πρόσφατες μεταρρυθμίσεις, στοχεύει σε **μείωση γραφειοκρατίας** (και κόστους), **περιορισμό περίπλοκων δεικτών** και **μείωση του εύρους της υποχρεωτικότητας** στις σχετικές αναφορές των επιχειρήσεων. Υπό τις νέες αυτές αναδυόμενες συνθήκες, η αξιολόγηση της παρούσας σχέσης των ελληνικών επιχειρήσεων με τα ESG πρότυπα αποκτά εξέχουσα σημασία, καθώς θα επιτρέψει τη **διερεύνηση του ερωτήματος**: Οι πρόσφατες θεσμικές αλλαγές κυρίως (i) θα κινητοποιήσουν τις ελληνικές ΜμΕ (λόγω απλοποίησης διαδικασιών) ή (ii) θα τις κάνουν πιο αδιάφορες (λόγω άρσης υποχρεωτικότητας);
- Βάσει έρευνας της ΕΤΕ, υψηλό ποσοστό των ΜμΕ (άνω των 2/3) δηλώνει **ενεργό ενδιαφέρον** για ESG δράσεις, ωστόσο ένα μικρό ποσοστό έχει λάβει **ουσιαστική ενημέρωση** (μόλις 22%) και ένα ακόμα μικρότερο ποσοστό έχει προχωρήσει σε **υλοποίηση σχετικών δράσεων** (12% του τομέα ΜμΕ και μόλις 4% για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις). Συγκεκριμένα, η πρακτική υιοθέτηση κατευθύνεται κυρίως στον άξονα περιβάλλοντος (με σχεδόν όλες τις επιχειρήσεις με ESG δράσεις να έχουν κάποιας μορφής πράσινη πρωτοβουλία), ακολουθούν δράσεις στον κοινωνικό άξονα (7% του τομέα), ενώ μόλις 3% έχει προχωρήσει σε **ολιστική ESG στρατηγική**, προσθέτοντας στις άνω δράσεις τον άξονα διακυβέρνησης. Συνεπώς, το υψηλό ενδιαφέρον σε συνδυασμό με τη χαμηλή πρακτική διείσδυση αναδεικνύουν το σημαντικό περιθώριο και ανάγκη ενημέρωσης του κλάδου – ειδικά, αν λάβουμε υπόψιν ότι το 1/3 των επιχειρήσεων χωρίς ESG δράσεις δηλώνει ως κυρίαρχη αιτία την έλλειψη σχετικών γνώσεων.
- Παρά την περιορισμένη υιοθέτηση, ένα εξαιρετικά σημαντικό εύρημα προέκυψε από την ανάλυσή μας: Ουσιαστικά οφέλη αναγνωρίζει ήδη το 1/3 των επιχειρήσεων με ESG στρατηγικές, ενώ και τα λοιπά 2/3 δηλώνουν ικανοποιημένα – αν και ακόμα δεν έχουν ποσοτικοποιήσει τα οφέλη. Ειδικότερα, πέρα από τα εν πολλοίς αναμενόμενα οφέλη σε όρους ευκολότερης πρόσβασης σε συνεργασίες και χρηματοδότηση, το αποτέλεσμα με το μεγαλύτερο ενδιαφέρον είναι **η, ήδη μετρήσιμη, θετική επίδραση στην κερδοφορία που εντοπίζουν οι ίδιες οι επιχειρήσεις**, η οποία εμφανίζεται εντονότερα στις πολύ μικρές (καλύπτοντας σχεδόν το ½ αυτών). Η αναγνώριση από τις ΜμΕ των ESG αρχών ως πηγή εσόδων και κερδοφορίας επιβεβαιώνει ότι οι σχετικές δράσεις αγγίζουν διαρθρωτικά ζητήματα που απορρέουν από το μικρό τους μέγεθος:
  - ✓ Οι περιβαλλοντικές δράσεις συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με μείωση κόστους (π.χ. εξοικονόμηση ενέργειας)
  - ✓ Οι κοινωνικές δράσεις μπορούν να προσελκύσουν πελάτες αλλά και ικανό προσωπικό, οδηγώντας σε μεγέθυνση επιχειρήσεων
  - ✓ Οι δράσεις διακυβέρνησης αναβαθμίζουν τη στρατηγική ωριμότητα και την επιχειρηματική κουλτούρα.Εύλογα, μία ολιστική ESG στρατηγική δρα πολλαπλασιαστικά, μεγιστοποιώντας τα λειτουργικά οφέλη.
- Η σημασία αυτού του αποτελέσματος είναι διττή, καθώς, πέρα από τα άμεσα οφέλη, η γνωστοποίησή τους στις επιχειρήσεις που ακόμα διστάζουν μπορεί να αποτελέσει **ικανό κίνητρο υιοθέτησης**, καθώς άνω των ⅔ αυτών δηλώνει τα λειτουργικά οφέλη (όπως μείωση κόστους και αύξηση ζήτησης) ως πρωτεύων λόγο που θα τις ωθούσε να κάνουν το βήμα. Διευρύνοντας το συμπέρασμα αυτό, η έρευνά μας αναδεικνύει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ΜμΕ (93%) δε χρειάζεται την υποχρεωτικότητα ως κίνητρο δράσεων ESG. Έτσι, η απάντηση στο δίλημμα που θέσαμε στην αρχή είναι ότι ο περιορισμός περίπλοκων υποχρεωτικών αναφορών, όχι μόνο δε θα απομακρύνει τις ΜμΕ από δράσεις ESG, αλλά θα **άρει τα εμπόδια που διαπίστωναν στο ρυθμιστικό πλαίσιο**, επιτρέποντάς τους να αξιοποιήσουν τις άνω ωφέλειες (μεγέθυνση, μείωση κόστους, στρατηγική ωριμότητα) για να **ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους**.

Οι αρχές ESG σε ένα σημείο καμπής

Η ΕΕ στηρίζει την ευρύτερη υιοθέτηση αρχών βιωσιμότητας (ESG), τη στιγμή που στις ΗΠΑ παρατηρείται σημαντική υπαναχώρηση

Από το 2004 που ο ορισμός των πρακτικών ESG εισήχθη μέσω ενός report των Ηνωμένων Εθνών («Αυτός που ενδιαφέρεται, κερδίζει» – Who cares wins»), διαδραματίζοντας ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στην ευρωπαϊκή στρατηγική – ειδικά μετά την ώθηση της ουκρανικής κρίσης προς πράσινες δράσεις (Άξονας περιβάλλοντος).

Πλέον η υιοθέτηση των αρχών ESG βρίσκεται σε ένα σημείο καμπής, που για άλλη μια φορά υποκινείται από διεθνείς εξελίξεις, καθώς στις ΗΠΑ για την ώρα ακούγονται φωνές που δε θεωρούν τις σχετικές πρωτοβουλίες ως προτεραιότητα. Σε αυτές τις συνθήκες, η ΕΕ συνεχίζει να ενθαρρύνει ESG δράσεις, προχωρώντας παράλληλα στον γραφειοκρατικό εξορθολογισμό των σχετικών διαδικασιών. Ειδικότερα, με εργαλείο την «πυξίδα ανταγωνιστικότητας» και με το βλέμμα στον περιορισμό του κενού παραγωγικότητας με τις ΗΠΑ, η ΕΕ επιδιώκει να περιορισθεί το κόστος και να αναδειχθούν τα λειτουργικά πλεονεκτήματα τέτοιου είδους πρωτοβουλιών (με μικρότερη έμφαση αν δίνεται πλέον στον υποχρεωτικό χαρακτήρα υιοθέτησης – ειδικά για μικρότερες επιχειρήσεις). Με αυτόν τον τρόπο οι ΜμΕ έχουν την ευκαιρία να δρέψουν τα οφέλη των πρακτικών ESG (με έμφαση στην χρηματοδότηση και την ένταξη σε βιώσιμες αλυσίδες αξίας), χωρίς υπέρμετρη γραφειοκρατική επιβάρυνση.

Εστιάζοντας στην Ελλάδα, οι γενικές αρχές που διέπουν το πλαίσιο ESG μοιάζουν να βρίσκουν εφαρμογή στην οικονομία, σε επίπεδο παραπλήσιο με αυτό της ΕΕ. Ειδικότερα, στον περιβαλλοντικό άξονα η Ελλάδα σε σχετικούς δείκτες (εκπομπές ρύπων, ποιότητα νερού κλπ.) βαθμολογείται με 85/100 (έναντι 89% μ.ο. ΕΕ). Αντίστοιχα, στον Κοινωνικό άξονα (προσδόκιμο ζωής, κοινωνικές δαπάνες κ.α.) με 87 έναντι 88 για την ΕΕ, με τον άξονα Διακυβέρνησης (αποτελεσματικότητα διοίκησης, κλπ.) να παρουσιάζει μία υστέρηση 62 έναντι 78 για την ΕΕ.

Κρίσιμα ζητήματα ενόψει του νέου Ευρωπαϊκού πλαισίου αποτελούν επομένως i) ποια είναι η τρέχουσα σχέση των ελληνικών ΜμΕ με τα ESG πρότυπα ii) πώς αξιολογούν την επίδρασή τους στην επιχείρησή τους και iii) πώς αναμένεται να επηρεάσουν οι προωθούμενες μεταρρυθμίσεις το βαθμό υιοθέτησης ESG από τις ελληνικές ΜμΕ;

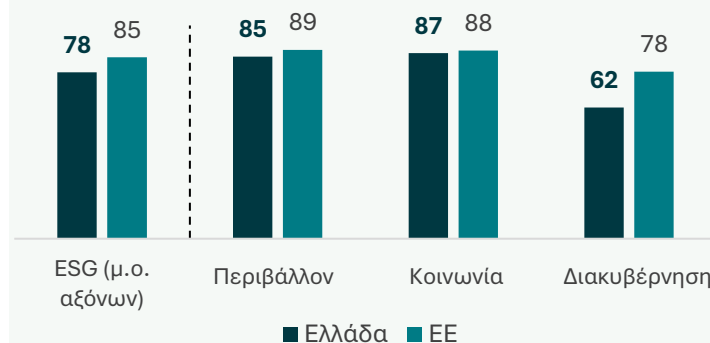
Ορισμός αξόνων ESG

E – Περιβαλλοντικό (Environmental): Αφορά επιδόσεις και πρακτικές της εταιρείας σε θέματα όπως η μείωση ρύπων, η διαχείριση αποβλήτων, η εξοικονόμηση ενέργειας και η προστασία φυσικών πόρων.

S – Κοινωνικό (Social): Επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο η εταιρεία αντιμετωπίζει το ανθρώπινο κεφάλαιο (εργασιακά δικαιώματα, υγεία και ασφάλεια) και την κοινωνία (σχέση με κοινότητα, προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων).

G – Διακυβέρνηση (Governance): Αφορά τη δομή και τις διαδικασίες διοίκησης, πολιτικές κατά της διαφθοράς, διασφάλιση λογοδοσίας και σύνταξη τυπικών αναφορών^[1]

ESG σε μακροοικονομικό επίπεδο (Δείκτης 0-100)

^[1] Η ευρωπαϊκή οδηγία εταιρικής αναφοράς για τη βιωσιμότητα (CSRD) απαιτεί από εταιρείες, εντός του πεδίου εφαρμογής της, να παρέχουν μια σειρά μη χρηματοοικονομικών αναφορών για ESG δράσεις τους. Πηγές: World Economics, Εκτιμήσεις ΕΤΕ

Η εξοικείωση των ελληνικών ΜμΕ με τα πρότυπα ESG

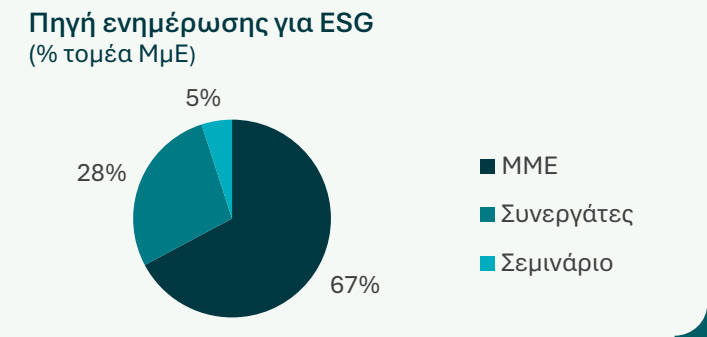
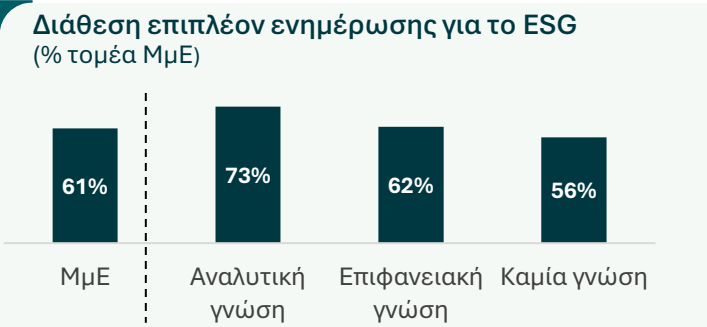
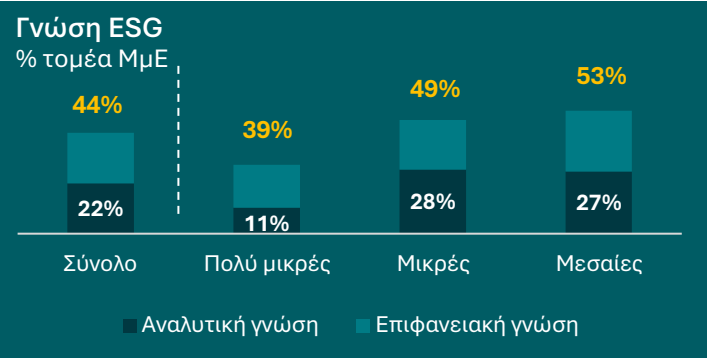
Οι αρχές ESG διαχέονται σταδιακά στο επιχειρηματικό οικοσύστημα, με τις ΜμΕ να επιθυμούν περαιτέρω ενημέρωση

Προκειμένου να αξιολογήσει τόσο την εξοικείωση και την υιοθέτηση, όσο και τις επιπτώσεις των πρακτικών ESG στην λειτουργία των ΜμΕ, η Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας αξιοποίησε την έρευνα πεδίου της σε 600 ΜμΕ. Αρχικό εύρημα της έρευνας αποτελεί ότι υψηλό ποσοστό των ελληνικών ΜμΕ (της τάξης του 67%) δηλώνει ενεργό ενδιαφέρον για ESG δράσεις, ωστόσο ένα μικρό υποσύνολο (22% των ΜμΕ) έχει ουσιαστική γνώση για αυτές (με τις υπόλοιπες να επιθυμούν ενημέρωση στο μέλλον).

Ειδικότερα, το 44% των ΜμΕ δηλώνει πως έχει έστω κάποια γνώση για τις αρχές ESG, ενώ μόλις 1/2 αυτών (22% των ΜμΕ) έχει «επενδύσει» σε ουσιαστική ενημέρωση. Ο βαθμός εξοικείωσης με τις πρακτικές ESG είναι αναλογικός του μεγέθους των επιχειρήσεων, με τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις να είναι συγκριτικά πιο εξοικειωμένες, 49% και 53% αντίστοιχα, με την πλειοψηφία αυτών (περί το 28% και για τα δύο μεγέθη) να δηλώνει πως έχει αναλυτική γνώση.

Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός πως η πλειοψηφία των ΜμΕ (61% του τομέα) επιθυμεί περαιτέρω ενημέρωση για τις αρχές ESG, γεγονός που επιβεβαιώνεται σε όλα τα επίπεδα εξοικείωσης (με σχετικά υψηλότερη διάθεση σε όσους έχουν ήδη αναλυτικές γνώσεις επί του θέματος).

Ως κύρια πηγή ενημέρωσης αναδεικνύονται τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, με το 67% των ΜμΕ να ενημερώνεται από αυτά σχετικά με τα ESG. Ωστόσο ενθαρρυντικό είναι το γεγονός πως η υιοθέτηση των πρακτικών ESG μοιάζει να διαχέεται σταδιακά εντός του επιχειρηματικού τομέα, καθώς το 28% των ΜμΕ έχει ενημερωθεί για σχετικές δράσεις από συνεργάτες του, ενώ ένα επιπλέον 5% επιδιώκει ενεργά την κατάρτιση του στις εν λόγω πρακτικές μέσω σεμιναρίων.

Πηγές Έρευνα Συγκυρίας ΕΤΕ

Πρακτική εφαρμογή αρχών ESG

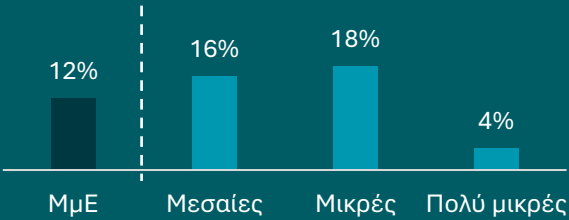
Περνώντας από τη γνώση στην πρακτική εφαρμογή, αναδεικνύεται πως ένα μικρό κομμάτι της τάξης του 12% των ΜμΕ έχει προχωρήσει σε υλοποίηση ESG δράσεων (σχεδόν ½ όσων έχουν ουσιαστική γνώση γύρω από αυτό). Σημαντικές είναι οι αποκλίσεις που εντοπίζονται ανάμεσα στα μεγέθη επιχειρήσεων, καθώς μόλις 4% των πολύ μικρών επιχειρήσεων έχει υλοποιήσει ESG δράσεις, έναντι 16-18% των λοιπών ΜμΕ.

Εμβαθύνοντας στον τύπο των προτιμώμενων δράσεων, σχεδόν όλες οι ΜμΕ με ESG (12% των ΜμΕ) έχουν κάποιες μορφής πράσινη δράση, ενώ ακολουθούν κοινωνικές δράσεις για 7% των ΜμΕ (σχεδόν 60% όσων έχουν ESG)). Τέλος μόλις 3% των ΜμΕ (σχεδόν ¼ όσων έχουν ESG) έχει προχωρήσει σε ολιστική ESG στρατηγική, προσθέτοντας στις άνω δράσεις και τον άξονα διακυβέρνησης, αναδεικνύοντας τα σημαντικά περιθώρια ενημέρωσης και ωρίμανσης του κλάδου. Ειδικότερα, οι ΜμΕ με δράσεις ESG εστιάζουν στα εξής:

- Στον περιβαλλοντικό άξονα (E), πρωταγωνιστούν οι δράσεις ανακύκλωσης και ενεργειακής αναβάθμισης, πιθανώς λόγω σχετικών κινήτρων που δίνονται τα τελευταία χρόνια (91% και 63% των ΜμΕ με δράσεις ESG αντίστοιχα). Συγκριτικά χαμηλότερά κατατάσσεται η ανάπτυξη προϊόντων φιλικών στο περιβάλλον, αλλά και η μέτρηση αποτυπώματος άνθρακα (33% και 23% των ΜμΕ με δράσεις ESG αντίστοιχα).
- Στον κοινωνικό άξονα (S) οι δράσεις κατανέμονται πιο ομοιόμορφα με το 47% του τομέα επιδιώκει ενεργά την ισότητα ευκαιριών μεταξύ εργαζομένων, το 44% έχει προχωρήσει σε δράσεις αναβάθμισης των χώρων εργασίας, λαμβάνοντας σχετικό πιστοποιητικό, ενώ ακολουθούν φιλανθρωπικές δράσεις (39%) και έρευνες ικανοποίησης πελατών (34%).
- Στον άξονα διακυβέρνησης (G), καταγράφονται οι χαμηλότερες επιδόσεις για τις ΜμΕ αφού μόλις το 1/5 των ΜμΕ με ESG δράσεις επικοινωνεί τη σημασία τους στους εργαζόμενους, ενώ μόλις 13% έχει καταφέρει να πείσει συνεργάτες του να ενσωματώσουν πρακτικές ESG. Τέλος, μόλις μία στις δέκα ΜμΕ με δράσεις ESG, συντάσσει απολογισμό για τις δράσεις αυτές.

Σημειώνεται ότι μόλις 3% του τομέα έχει ακολουθήσει μία ολιστική στρατηγική (και τους τρεις άξονες), αναδεικνύοντας περιθώρια ωρίμανσης.

ΜμΕ με υλοποιημένες δράσεις ESG (% τομέα ΜμΕ)

Αναλυτικές δράσεις ESG (% ΜμΕ με δράσεις ESG)

Πηγές Έρευνα Συγκυρίας ΕΤΕ

Αποτελέσματα υιοθέτησης πρακτικών ESG

Οι ΜμΕ αναγνωρίζουν σημαντικά λειτουργικά οφέλη από την εφαρμογή ESG στρατηγικών

Δεδομένης της πολυπλοκότητας ορισμένων δράσεων και της δυσκολίας παρακολούθησης και απολογισμού των δράσεων ESG, σημαντικό εύρημα αποτελεί ότι το 29% των ΜμΕ με σχετικές δράσεις έχει καταφέρει να ποσοτικοποιήσει τα οφέλη των δράσεων αυτών. Αξίζει να σημειωθεί πως δεν αναφέρεται καμία αρνητική επίδραση στην λειτουργία των ΜμΕ από την υιοθέτηση πρακτικών ESG (π.χ. υπό την μορφή μη ανακτημένου κόστους). Ειδικότερα:

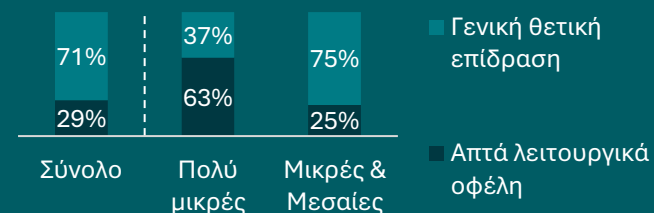
- Το 1/5 των ΜμΕ που έκαναν δράσεις ESG αναγνωρίζουν θετική επίδραση στην επίτευξη συνεργασιών, επιβεβαιώνοντας τη διάχυση των πρακτικών αυτών στις αλυσίδες αξίας
- Περί το 1/6 των ΜμΕ δηλώνει ωφέλεια στα οργανικά μεγέθη του (πωλήσεις, κερδοφορία και μερίδιο αγοράς) από την υιοθέτηση πρακτικών ESG.
- Μόλις το 13% των ΜμΕ αναγνωρίζει οφέλη χρηματοδότησης, παρά τα διαθέσιμα προγράμματα βιώσιμων επενδύσεων με ευνοϊκούς όρους χρηματοδότησης, πιθανόν αντικατοπτρίζοντας τη δυσκολία τεκμηρίωσης και καταγραφής των δράσεων ESG (πχ. μέσω απολογισμών ESG - δείτε προηγούμενη σελίδα).

Θετική έκπληξη αποτελούν οι απαντήσεις των - λίγων - πολύ μικρών επιχειρήσεων που έχουν υιοθετήσει δράσεις ESG, καθώς καταφέρνουν σε υψηλότερο βαθμό να αποτυπώσουν τα οφέλη τους (63% του τομέα έναντι 25% για λοιπές ΜμΕ). Σε μεγάλο βαθμό αυτό συνδέεται με το γεγονός ότι οι δράσεις ESG αγγίζουν χρόνια διαρθρωτικά ζητήματα που συνδέονται με το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων:

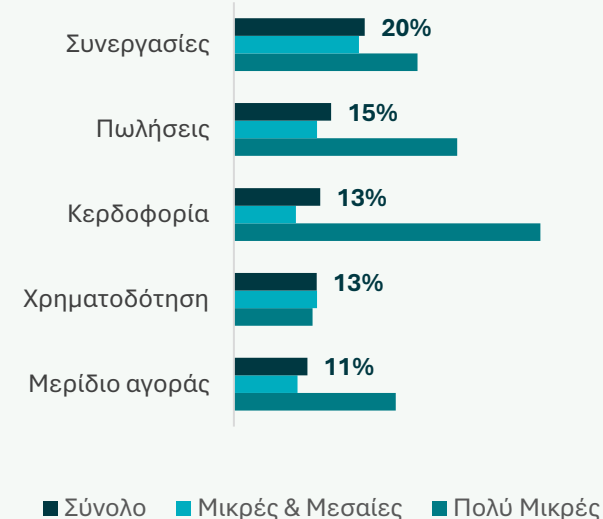
- Οι περιβαλλοντικές δράσεις συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με μείωση κόστους (π.χ. εξοικονόμηση ενέργειας) και άρα ενίσχυση ανταγωνιστικότητας
- Οι κοινωνικές δράσεις μπορούν να προσελκύσουν πελάτες αλλά και ικανό προσωπικό, οδηγώντας σε μεγέθυνση επιχειρήσεων
- Οι δράσεις διακυβέρνησης αναβαθμίζουν τη στρατηγική ωριμότητα

Εύλογα, τα λειτουργικά οφέλη μεγιστοποιούνται για επιχειρήσεις που ακολουθούν δράσεις και στους τρεις άξονες (28% των ΜμΕ με ολιστική στρατηγική δηλώνουν οφέλη κερδοφορίας, έναντι 11% των ΜμΕ με πρακτικές μόνο στον άξονα περιβάλλοντος).

Όφελος δράσεων ESG (% ΜμΕ με δράσεις ESG)

Όφελος ESG ανά κατηγορία (% ΜμΕ με δράσεις ESG)

Πηγές Έρευνα Συγκυρίας ΕΤΕ

Εμπόδια και προοπτικές διάχυσης αρχών ESG

Η μείωση των ρυθμιστικών απαιτήσεων στα πλαίσια της «Πυξίδας Ανταγωνιστικότητας» θα εξαλείψει τα κύρια εμπόδια ευρύτερης υιοθέτησης των αρχών ESG

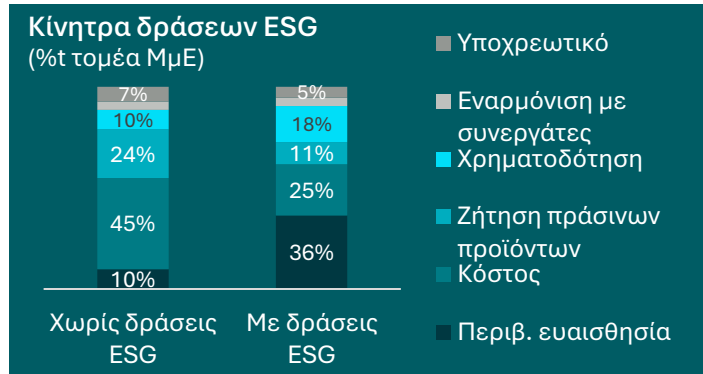
Η αναγνώριση θετικών επιδράσεων από ESG δράσεις είναι σημαντικό εύρημα, καθώς αυτές αναμένεται να κινητοποιήσουν την περαιτέρω διάχυση των προτύπων αυτών. Ειδικότερα, ενώ έως τώρα οι ΜμΕ εφαρμόζαν δράσεις ESG κυρίως λόγω περιβαλλοντικής ή/και κοινωνικής ευαισθησίας (36% του τομέα), τα λειτουργικά οφέλη επικρατούν ως δυνητικά κίνητρα μεταξύ των ΜμΕ χωρίς δράσεις ESG (45% για μείωση κόστους και 24% για λόγους ζήτησης). Σημειώνεται ότι μόλις 5-7% του τομέα δηλώνει ότι θα κινητοποιούνταν σε σχετικές δράσεις μόνο σε περίπτωση που ήταν υποχρεωτικό – συνεπώς η σχετική χαλάρωση στο ρυθμιστικό περιβάλλον της ΕΕ δεν αναμένεται να έχει ανασταλτικό χαρακτήρα στην άνω προοπτική.

Αντίθετα, οι ρυθμίσεις που προωθούνται στα πλαίσια της «Πυξίδας Ανταγωνιστικότητας» της ΕΕ αναμένεται να διευρύνουν το φάσμα δυνητικών ωφελειών καθώς:

- στα πλαίσια της επιδιωκόμενης μείωσης γραφειοκρατικού βάρους (κατά 35% για τις ΜμΕ), ο τομέας ESG περιλαμβάνεται στο πρώτο πακέτο μέτρων, με εκτιμώμενη εξοικονόμηση κόστους €6,3δισ σε επίπεδο ΕΕ (που συνδυαστικά με σχετική ελάφρυνση διαδικασιών για τραπεζικά ιδρύματα θα διευκολύνει τη χρηματοδότηση δράσεων ESG)
- μειώνονται οι υποχρεώσεις περίπλοκων αναφορών για την ένταξη των ΜμΕ σε αλυσίδες αξίας μεγαλύτερων επιχειρήσεων, διευκολύνοντας τις σχετικές συνεργασίες.

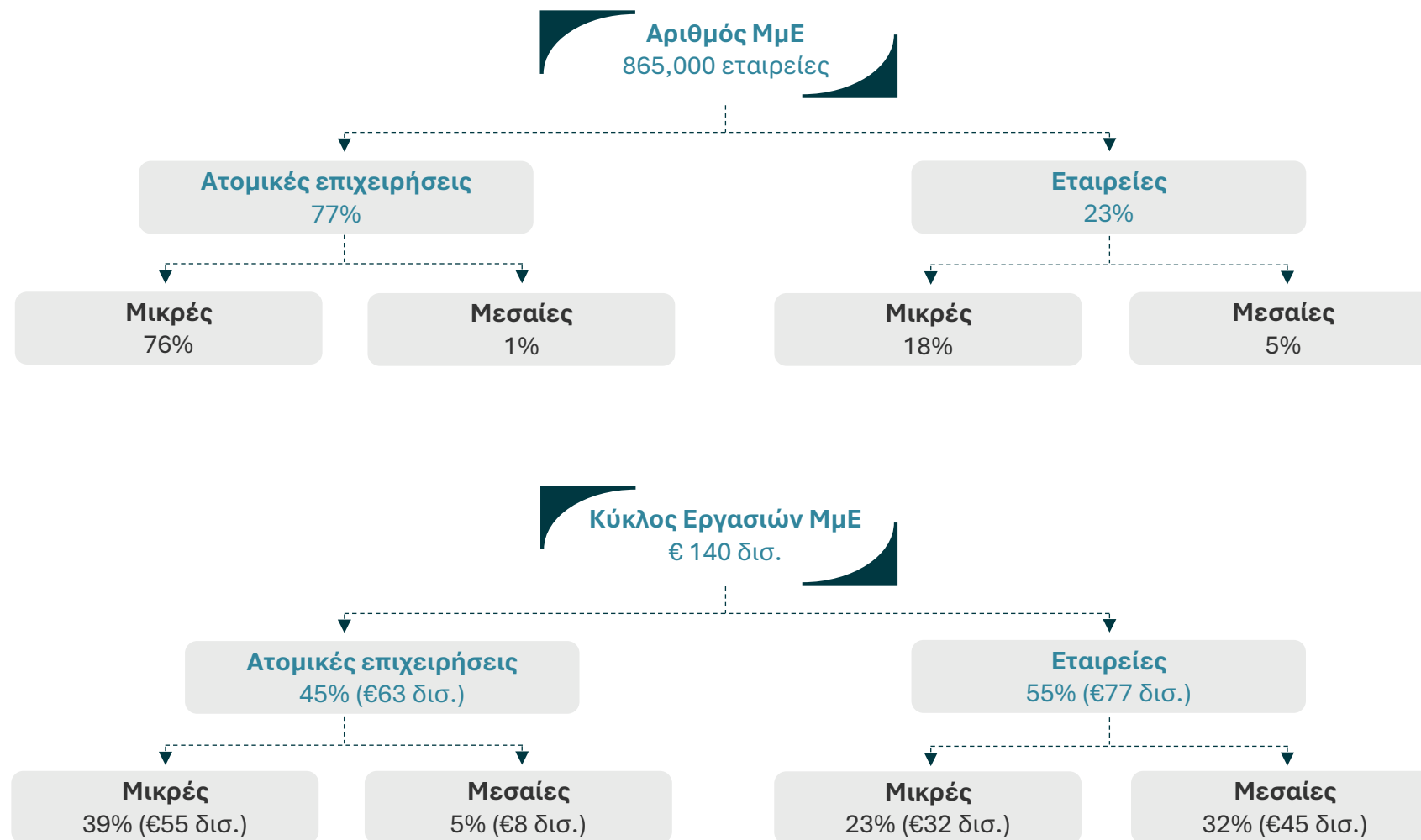
Οι παραπάνω εξελίξεις φαίνεται να αγγίζουν σημαντικό κομμάτι των εμποδίων που εντοπίζουν οι ίδιες οι ΜμΕ στην ανάληψη δράσεων ESG, καθώς περίπλοκες διαδικασίες και υψηλό κόστος συγκρατούν από κοινού 56% των ΜμΕ χωρίς δράσεις ESG (ενώ αναγνωρίστηκαν ως εμπόδια και από ¾ των ΜμΕ που υλοποίησαν δράσεις). Παράλληλα ωστόσο, απαιτείται ενίσχυση και σε όρους ενημέρωσης, καθώς το 36% των ΜμΕ χωρίς δράσεις δηλώνουν την έλλειψη γνώσεων ως βασικό εμπόδιο.

Συνεπώς, η επιτυχημένη υλοποίηση πολιτικών μείωσης γραφειοκρατίας στον τομέα ESG είναι ένα θετικό πρώτο βήμα το οποίο πρέπει να ενισχυθεί με συντονισμένη πολιτική ενημέρωσης και στήριξης των ΜμΕ, ώστε να επιτευχθεί αυξημένη διείσδυση ESG πρακτικών στον επιχειρηματικό τομέα και να αντληθούν τα οφέλη που τις συνοδεύουν.

Πηγές Έρευνα Συγκυρίας ΕΤΕ

Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα

➤ Οι σχεδόν 870,000 ΜμΕ στην Ελλάδα συνεισφέρουν ετησίως κύκλο εργασιών της τάξης των €140 δισ.

➤ Τα 4/5 των ΜμΕ αντιστοιχούν σε ατομικές επιχειρήσεις, οι οποίες καλύπτουν αντίστοιχο μερίδιο στο σύνολο του εγχώριου εταιρικού τομέα (έναντι μόλις ½ του εταιρικού τομέα στην Ευρώπη).

➤ Αν και σε αριθμό υπερτερούν οι ατομικές επιχειρήσεις, το μεγαλύτερο μερίδιο του κύκλου εργασιών (της τάξης του 60%) παράγεται από εταιρείες διάφορων νομικών μορφών (ΑΕ, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ κτλ.).

➤ Για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζονται: **μικρές** οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών χαμηλότερο του €1 εκατ. και **μεσαίες** οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών μεταξύ €1 εκατ. και €10 εκατ..

➤ Στην άνω χαρτογράφηση τα χαρακτηριστικά κάθε κατηγορίας προσεγγίστηκαν βάσει κατηγοριοποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που διακρίνει τις επιχειρήσεις βάσει αριθμού εργαζομένων (**μικρές**: έως 10 εργαζόμενοι και **μεσαίες**: 10-50 εργαζόμενοι).

Πηγές: : Ευρωπαϊκή επιτροπή (SBA Factsheet 2019), Eurostat, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Διαρθρωτική Έρευνα Επιχειρήσεων 2018), Εκτιμήσεις ΕΤΕ

Περιγραφή Δείγματος

Κατανομή αριθμού εταιρειών δείγματος ^{[1][2]}					
Κύκλος εργασιών (εκ. €)	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Κατασκευές	Σύνολο
(0 – 0,1]	40	33	44	13	133
(0,1 – 0,5]	41	35	41	13	133
(0,5 – 1]	26	24	24	8	79
(1 – 2,5]	25	29	25	9	85
(2,5 – 5]	28	29	21	9	82
(5 – 10]	20	31	26	7	88
Σύνολο	180	181	181	59	601

[1] Ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των στοιχείων υπάρχει πιθανότητα αποκλίσεων της τάξης του 10%

[2] Αφορά το σταθερό δείγμα για την κατασκευή των διαχρονικών δεικτών

Σύνθεση εταιρικού τομέα ΜμΕ ^[3]					
Κύκλος εργασιών (εκ. €)	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Κατασκευές	Σύνολο
(0 – 0,1]	7%	7%	7%	2%	22%
(0,1 – 0,5]	7%	7%	7%	2%	22%
(0,5 – 1]	4%	4%	4%	2%	14%
(1 – 2,5]	3%	4%	4%	1%	13%
(2,5 – 5]	3%	4%	5%	1%	14%
(5 – 10]	4%	5%	5%	1%	14%
Σύνολο	28%	31%	32%	9%	100%

[3] Βάσει κύκλου εργασιών, σταθμισμένος μέσος όρος τελευταίας δεκαετίας

- Η ανάλυση αφορά δείγμα επιχειρήσεων με κύκλο εργασιών έως €10 εκατ., τις οποίες για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζουμε ως μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ).
- Η επιλογή των εταιρειών έγινε μέσω διαστρωματικής δειγματοληψίας (stratified sampling method), κατά τα πρότυπα αντίστοιχων ερευνών που πραγματοποιούνται από διεθνείς οργανισμούς. Ειδικότερα, επιλέχθηκαν συνολικά 600 εταιρείες για το σταθερό δείγμα, με τρόπο τέτοιο ώστε να κατανέμονται ομοιόμορφα βάσει δύο βασικών παραγόντων: την τάξη του κύκλου εργασιών (6 τάξεις μεγέθους) και τον κλάδο δραστηριοποίησης (Βιομηχανία, Εμπόριο, Υπηρεσίες, Κατασκευές).
- Προκειμένου να προκύψουν συμπεράσματα αντιπροσωπευτικά του εταιρικού τομέα ΜμΕ, πραγματοποιήθηκε στάθμιση των απαντήσεων ανάλογα με τη συμμετοχή της κάθε υποκατηγορίας στο συνολικό κύκλο εργασιών του τομέα. Με αυτόν τον τρόπο προέκυψαν συμπεράσματα (i) ανά μέγεθος, (ii) ανά κλάδο και (iii) συνολικά για τον εταιρικό τομέα ΜμΕ. Βάσει της μεθοδολογίας, οι διακρίσεις που γίνονται κατά την ανάλυση που ακολουθεί αναφέρονται κατά κανόνα σε μερίδια βάσει συνεισφοράς στον κύκλο εργασιών και όχι βάσει αριθμού εταιρειών.

Πηγές: Μητρώο επιχειρήσεων ΕΛ.Στατ. (2020), ICAP, Eurostat, Εκτιμήσεις ΕΤΕ

Ταυτότητα δειγματοληπτικής έρευνας

- Εταιρία: KANTAR
- Μεθοδολογία: Ποσοτική έρευνα, με τη μορφή τηλεφωνικών συνεντεύξεων (Computer Aided Telephone Interviewing- C.A.T.I.), με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου 20 λεπτών.
- Δείγμα: Συνολικά διεξήχθησαν 601 συνεντεύξεις :
  - 343 επιχειρήσεις με τζίρο μέχρι 1εκ. ευρώ (ελεύθεροι επαγγελματίες, ατομικές επιχειρήσεις, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ, ΑΕ)
  - 259 επιχειρήσεις με τζίρο από 1 – 10εκ. ευρώ (ΟΕ, ΕΕ, ΑΕ, ΕΠΕ)
- Γεωγραφική κάλυψη:
  - Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Λάρισα, Πάτρα, Αλεξανδρούπολη, Καλαμάτα, Κοζάνη
- Δειγματοληψία: Πολυσταδιακή, στρωματοποιημένη, μη αναλογική δειγματοληψία ως προς κλάδο, τάξη μεγέθους τζίρου & περιοχή σε κάθε ένα από τα δύο υπο-δείγματα. Quotas ως προς το μέγεθος του τζίρου για το booster δείγμα.
- Στατιστικό σφάλμα: στο σύνολο κάθε υπό-δείγματος των 600 επιχειρήσεων το μέγιστο στατιστικό σφάλμα είναι +/- 4,15% σε επίπεδο εμπιστοσύνης 95%.
- Περίοδος διεξαγωγής: 14/10/2024-25/11/2024
- Διεξαγωγή: Η έρευνα διεξήχθη σύμφωνα με τους κώδικες δεοντολογίας της ESOMAR και του ΣΕΔΕΑ και τις προδιαγραφές ποιοτικού ελέγχου που ορίζονται από τον ΠΕΣΣ (Ποιοτικός Έλεγχος Συλλογής Στοιχείων). Για την διεξαγωγή της έρευνας πεδίου εργάστηκαν 39 ερευνητές και 2 επιθεωρητές, με εμπειρία και εξειδίκευση σε έρευνες επιχειρήσεων.

Αποποίηση ευθύνης

Η παρούσα έκθεση καταρτίστηκε από τη Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία εποπτεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, και προορίζεται αποκλειστικά ως απλή αναφορά για την ενημέρωση έμπειρων και ειδικευμένων επενδυτών, οι οποίοι αναμένεται και θεωρούνται απολύτως ικανοί να λαμβάνουν επενδυτικές αποφάσεις χωρίς να βασίζονται στο περιεχόμενο της έκθεσης, δηλαδή μόνον εφόσον πραγματοποιήσουν ίδια ανεξάρτητη έρευνα σε πηγές της επιλογής τους. Η παρούσα έκθεση δεν συνιστά επενδυτική έρευνα ούτε σύσταση για έρευνα, και ως τέτοια δεν καταρτίστηκε βάσει νομικών απαιτήσεων με σκοπό τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της επενδυτικής έρευνας. Οι πληροφορίες που περιέχονται στην παρούσα έκθεση δεν συνιστούν παροχή επενδυτικών συμβουλών και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ή να θεωρηθούν σαν πρόταση ή προτροπή για αγορές ή πωλήσεις ή προώθηση προσφοράς ή προτροπής για αγορές ή πωλήσεις ή για συμμετοχή σε σύμβαση αναφορικά με κάθε χρεόγραφο, προϊόν, υπηρεσία ή επένδυση. Οι πληροφορίες ή οι απόψεις που περιέχονται στην παρούσα έκθεση δεν επαρκούν για να στηρίξουν μια επενδυτική απόφαση – και δεν συνιστούν δήλωση ή εγγύηση όσον αφορά τις μελλοντικές επιδόσεις οποιουδήποτε χρηματοπιστωτικού μέσου, πίστωσης, συναλλαγματικής ισοτιμίας ή άλλου μέτρου της αγοράς ή της οικονομίας. Οι επιδόσεις που έχουν σημειωθεί στο παρελθόν δεν αποτελούν αξιόπιστη ένδειξη μελλοντικών επιδόσεων. Δηλώνεται δεόντως ότι τα επενδυτικά προϊόντα ενέχουν επενδυτικούς κινδύνους, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται ο κίνδυνος απώλειας μέρους ή του συνόλου του επενδυσμένου κεφαλαίου. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και/ή τα συνδεδεμένα με αυτήν πρόσωπα δεν φέρουν καμία απολύτως ευθύνη για τυχόν συνέπειες (συμπεριλαμβανομένης, ενδεικτικά, της άμεσης, έμμεσης ή επακόλουθης ζημίας, της απώλειας κέρδους, και άλλων απωλειών) που προκύπτουν από τυχόν εξάρτηση ή χρήση της παρούσας έκθεσης, και δεν αναλαμβάνουν καμία νομική υποχρέωση έναντι επενδυτή που θα λάβει άμεσα ή έμμεσα την παρούσα έκθεση. Η τελική επενδυτική απόφαση πρέπει να λαμβάνεται από τον επενδυτή, και την ευθύνη για την επένδυση πρέπει να αναλάβει ο επενδυτής. Όποια στοιχεία έχουν χρησιμοποιηθεί στην παρούσα έκθεση, έχουν ληφθεί από πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες, αλλά δεν έχουν επαληθευτεί από ανεξάρτητο φορέα. Λόγω της πιθανότητας λάθους εκ μέρους αυτών των πηγών, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος δεν εγγυάται για την ακρίβεια, τον επίκαιρο χαρακτήρα ή τη χρησιμότητα οποιασδήποτε πληροφορίας. Οι πληροφορίες και οι απόψεις που περιέχονται στην παρούσα έκθεση υπόκεινται σε μεταβολές χωρίς προειδοποίηση, και δεν υφίσταται υποχρέωση επικαιροποίησης των πληροφοριών και των απόψεων που περιέχονται στην παρούσα έκθεση. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, οι συνδεδεμένες με αυτήν εταιρείες, οι εκπρόσωποί της, τα στελέχη της και/ή το προσωπικό της ή άλλα πρόσωπα που σχετίζονται με αυτήν, δεν αναλαμβάνουν καμία ευθύνη ή υποχρέωση σε σχέση με την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα έκθεση, ή για οποιαδήποτε ζημία, εν γένει, που απορρέει από τυχόν χρήση της παρούσας έκθεσης, συμπεριλαμβανομένων των επενδυτικών αποφάσεων που βασίστηκαν στην παρούσα έκθεση. Η παρούσα έκθεση δεν υποτίθεται ότι περιέχει όλες τις πληροφορίες που μπορεί να χρειάζεται ένας υποψήφιος επενδυτής. Οι αποδέκτες της παρούσας έκθεσης θα πρέπει να αξιολογούν σε ανεξάρτητη βάση τις ειδικές πληροφορίες και απόψεις που περιέχονται σε αυτήν, και να ζητούν τις συμβουλές των επαγγελματιών και οικονομικών συμβούλων της επιλογής τους σε σχέση με οποιοδήποτε επενδυτικό, οικονομικό, νομικό, επιχειρηματικό, φορολογικό, λογιστικό ή κανονιστικό ζήτημα, πριν προβούν σε οποιαδήποτε επένδυση ή πριν πραγματοποιήσουν οποιαδήποτε συναλλαγή σχετικά με πληροφορίες και απόψεις που πραγματεύεται η παρούσα έκθεση.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. συνέταξε και δημοσίευσε την παρούσα έκθεση απολύτως ανεξάρτητα από οποιαδήποτε συνδεδεμένη με αυτήν εταιρεία και, ως εκ τούτου, όλες οι δεσμεύσεις, απόψεις, προβλέψεις, αξιολογήσεις ή ενδεικτικές τιμές που διατυπώνονται στις εν λόγω εκθέσεις μπορεί να διαφέρουν ουσιαστικά από τυχόν παρόμοιες εκθέσεις οι οποίες εκδίδονται από συνδεδεμένες εταιρείες, και μπορεί να βασίζονται σε διαφορετικές πηγές και μεθοδολογίες. Η παρούσα έκθεση δεν απευθύνεται σε, ούτε προορίζεται για, διανομή προς χρήση από πρόσωπα ή οντότητες που είναι πολίτες ή κάτοικοι ή έχουν έδρα σε οποιαδήποτε τοποθεσία, κράτος, χώρα ή άλλη δικαιοδοσία στην οποία η εν λόγω διανομή, δημοσίευση, διάθεση ή χρήση αντίκειται προς τους σχετικούς νόμους, κανονισμούς ή κανόνες. Η παρούσα έκθεση προστατεύεται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας και δεν επιτρέπεται η τροποποίηση, αναπαραγωγή ή αναδημοσίευση ή μεταβίβασή της, είτε άμεσα είτε έμμεσα, σε οποιοδήποτε τρίτο μέρος, εν όλω ή εν μέρει, χωρίς προηγούμενη γραπτή συγκατάθεση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Όλες οι απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα έκθεση εκφράζουν με ακρίβεια τις προσωπικές απόψεις του συντάκτη αποκλειστικά, όσον αφορά καθένα και όλα τα θέματα που καλύπτονται. Περαιτέρω, βεβαιώνεται ότι κανένα μέρος της αποζημίωσης του συντάκτη της έκθεσης δεν είχε, ούτε έχει, ούτε θα έχει άμεση ή έμμεση σχέση με τις συγκεκριμένες θέσεις ή τις απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα έκθεση.

Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Μάιος 2025

Βουμβάκη Τζέση

Deputy Chief Economist

(+30) 210 334 1549

e-mail: fvoumv@nbg.gr

Κουτούζου Αθανασία

Head of Entrepreneurship & Business Analysis

(+30) 210 334 1528

e-mail: koutouzou.ath@nbg.gr

Κρόμπας Ιωάννης

Economist

(+30) 210 334 1207

e-mail: krompas.ioannis@nbg.gr

Τζιοβάρα Αφροδίτη

Economist

(+30) 210 334 1458

e-mail: tziovara.afroditi@nbg.gr